

BALKAN

26. decembar 2003.

str. 6

POGLED IZ HAGA

SARADNJA JE OBOSTRAN PROCES

Kada se spomene tema saradnje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, vladini funkcioneri često neodređeno govore o tome kako saradnja sa Međunarodnim sudom mora biti "obostrana" i da ne podrazumeva "samo izručivanje optuženih i dostavljanje traženih dokumenata". Premda su u potpunosti u pravu smatrajući da saradnja može biti 'obostran' proces, čini se da postoji suštinsko nerazumevanje u pogledu razlike između saradnje i ispunjavanja obaveza.

Postoje mnoge oblasti u kojima Međunarodni sud i vlada Srbije mogu da sarađuju i sarađuju na obostranu korist. Jedna od takvih oblasti je deljenje dokaza. Tako je, na primer, Tužilaštvo pomoglo tužiocima Republike Srbije koji su istraživali ratne zločine u predmetu Ovčara u vezi koje je specijalni tužilac Republike Srbije za ratne zločine nedavno podigao optužnicu. Tužilaštvo Međunarodnog suda je takođe pomoglo tužiocima Republike Srbije koji su istraživali druga krivična dela u okviru domaće sudske nadležnosti, posebno navodne finansijske prekršaje Slobodana Miloševića i drugih pripadnika njegovog režima. Zapravo, Tužilaštvo je ponudilo pomoć Srbiji i Crnoj Gori da povрати oko 56 miliona američkih dolara koji su bili zamrznuti na bankovnim računima na Kipru. Sa svoje strane, Srbija i Crna Gora isto tako može dostaviti Tužilaštvu dokaze o zločinima koji su u nadležnosti Međunarodnog suda.

Međunarodni sud i vlada Srbije takođe mogu sarađivati u pravnim i tehničkim pitanjima koja se tiču napora pravosuđa Republike Srbije da se suđenja za ratne zločine vode pred domaćim sudovima. Međunarodni sud je stekao veliko znanje i iskustvo u mnogim pitanjima kao što su zaštita svedoka i vođenje sudskih postupaka, uključujući i složene pravne koncepte kao što je npr. komandna odgovornost. Međunarodni sud smatra da je deljenje tog znanja i iskustva sa predstavnicima pravosuđa u Srbiji od ključnog značaja u ispunjenju njegovog mandata.

Međutim, postoje određene oblasti u kojima takva dvosmerna saradnja nije moguća zbog prirode samih pitanja. Član 29 Statuta MKSJ-a obavezuje sve države članice UN-a, uključujući Srbiju i Crnu Goru, da sarađuju sa Međunarodnim sudom. Ta saradnja uključuje hapšenje i prebacivanje u pritvor Međunarodnog suda svih lica protiv kojih je MKSJ podigao optužnicu, a koja se nalaze na teritoriji države, bez izuzetka i bez odlaganja.

Srbija i Crna Gora je isto tako obavezna da udovolji zahtevima Tužilaštva za dostavu dokumenata, pristup mestima zločina i pristup svedocima. Domaće pravne prepreke, kao što je dužnost vojnih funkcionera da u skladu sa zakonom Srbije štite državne, vojne i službene tajne, ne mogu se koristiti kao izgovor za propust da se udovolji tim zahtevima. Sve države članice UN-a, a ne samo Srbija i Crna Gora, ukoliko je potrebno, moraju prilagoditi svoje zakone kako bi omogućili ispunjavanje zahteva Međunarodnog suda i

mnoge su to već učinile. Srbija i Crna Gora je takođe uspostavila procedure prema kojima može ispuniti zahteve Tužilaštva za dostavljanje dokumenata koji su klasifikovani kao državne, vojne ili službene tajne, te osobe koje svedoče pred Međunarodnim sudom osloboditi obaveze da štite takve tajne.

Kada Tužilaštvo Međunarodnog suda zahteva pristup dokumentima ili svedocima, a država smatra da takav zahtev može ugroziti nacionalnu bezbednost, ta država ima pravo da od Suda zahteva zaštitne mere. Takva situacija se nedavno dogodila u predmetu Milošević kada je Pretresno veće odobrilo zahtev Vlade Sjedinjenih Američkih Država za zaštitne mere u vezi sa svedočenjem bivšeg glavnokomandujućeg NATO snaga za Evropu Wesleya Clarka. U prošlosti su Srbija i Crna Gora takođe tražile takve mere i one su im odobrene u vezi sa određenim zahtevima za dostavljanje dokumenata u predmetu Milošević. U drugim predmetima koji se vode pred Međunarodnim sudom, razne države često podnose ovakve zahteve na poverljivoj ili *ex parte* osnovi, tj. o tome ne obavestavaju ni optuženog ni optužbu i, u svakom pojedinačnom slučaju, Pretresno veće donosi odgovarajuću odluku. Na odluke se može podneti žalba i odluka Žalbenog veća u toj stvari je konačna.

Ali da bude jasno, pravo države da od Suda zahteva zaštitne mere nije pitanje saradnje. To je zakonski proces čija je svrha da izjednači dva vrlo važna interesa: obavezu države da Sudu dostavlja važne dokaze i potrebu države da zaštiti informacije ili izvore čije obelodanjivanje može ugroziti nacionalnu bezbednost. Sud razmatra meritum svakog zahteva pojedinačno i ne povodi se političkim razlozima. Države ne mogu trgovati svojim obavezama zbog kratkoročnih političkih ciljeva.

Obaveza da se poštuju zahtevi i nalozi Međunarodnog suda je obaveza koja se odnosi na sve države članice Ujedinjenih nacija, a ne samo na one koje su u direktnoj nadležnosti Međunarodnog suda. MKSJ od Srbije i Crne Gore očekuje isto što i od drugih država.

Zahtevi i nalozi Međunarodnog suda su po mnogo čemu slični zahtevima i nalogima koje izdaje bilo koji domaći sud ili tužilac. Na primer, u nacionalnom sistemu, ako sud naloži policiji da uhapsi optuženog, policija mora poštovati taj nalog. Prema domaćim zakonima, odbijanje da se ispoštuje takav nalog smatralo bi se pomaganjem bjeguncu. Isto važi i u međunarodnom pravu. Zbog toga su nedavne izjave ministra unutrašnjih poslova Republike Srbije, u kojima je više puta ponovio da neće uhapsiti Sretena Lukića protiv kojeg je Međunarodni sud podigao optužnicu, predstavljaju direktno kršenje međunarodnog prava, međunarodnih obaveza Srbije i Crne Gore i, možda, samim tim – direktno kršenje domaćih zakona.

Outreach Programme

outreach@icty.org